

Dyr gæld belaster de fattiges økonomi

De fattige har oftere nettogæld end ikke-fattige har. Derudover udgør renteudgifter en væsentlig større belastning for de fattiges økonomi end renteudgifter gør for andre personer.

af Chefanalytiker **Jonas Schytz Juul**

11. december 2009

Analysens hovedkonklusioner

- Mens over halvdelen af de fattige skylder flere penge væk end de har sparet op, så er det under 1/3 af de ikke-fattige, der har en nettogæld.
- De fattige har i mindre grad "billig" realkreditgæld, og i højere grad "dyr" gæld til pengeinstitutter, banker, finansieringsselskaber, kontokortordninger mv. end andre personer har.
- Renteudgifter er en væsentlig større byrde for fattige end for andre, og netto renteudgifterne udgør i gennemsnit 13 pct. af bruttoindkomsten for de fattige, mens den i gennemsnit udgør 3 pct. af bruttoindkomsten for andre.

Kontakt

Chefanalytiker

Jonas Schytz Juul

Tlf. 33 55 77 22

Mobil 30 29 11 07

jsj@ae.dk

Presseansvarlig

Janus Breck

Tlf. 33 55 77 25

Mobil 40 61 34 38

jb@ae.dk

Dyr gæld belaster de fattiges økonomi

En større andel af de fattige har en gæld, der overstiger deres opsparing end blandt andre personer. Mens over halvdelen af de fattige har en negativ nettoformue, så er det under 1/3 af andre, der har en negativ nettoformue.

Der er en meget stor spredning i formuefordelingen. Hvis man ser på gennemsnittet blandt de fattige, så har de en nettoformue på 90.000 kr. per voksen. Ser man i stedet på nettoformuen for den fattige person, der er lige midt i formuefordelingen (medianen) så er den på -400 kr. Det svarer til, at halvdelen af de fattige har en nettoformue under -400 kr., mens den anden halvdel har en nettoformue over -400 kr. For andre personer er den gennemsnitlige nettoformue på 382.000 kr. per voksen, mens medianen er på 122.000 kr. Dette er vist i tabel 1. Nettoformuen er fordelt ligeligt mellem voksne personer i familien, og studerende og unge under 18 år er ikke taget med i beregningerne.

Tabel 1. Nettoformuer pr. voksen person

	Andel med negativ nettoformue	Gns. nettoformue	Median nettoformue
Ikke fattige	29,4	382,3	121,6
Fattige	51,2	90,3	-0,4

Anm: Fattige er opgjort som personer med under halvdelen af medianindkomsten. Formuen er fordelt ligeligt mellem voksne personer i husstanden. Den pct. med den højeste nettoformue og den pct. med den laveste nettoformue er ikke taget med i beregningen. Studerende og unge under 18 år er udeladt af analysen. Se også boks 1.

Kilde: AE på baggrund af lovmodellens datagrundlag 2006.

Den store forskel i median og gennemsnit giver en indikation af den store spredning i formuefordelingen, selvom den procent af befolkningen med de største og mindste nettoformuer er udeladt af analysen. Uanset om man måler på gennemsnittet eller medianen har fattige dog en væsentlig lavere nettoformue end andre har.

Ser man udelukkende på de personer, der har nettogæld, har de personer, der ikke er fattige en større nettogæld end fattige har i kr. og øre. Men i forhold til indkomsten, har de fattige en væsentlig større nettogæld end andre. Personer, der ikke er fattige og som har nettogæld, har i gennemsnit en nettogæld på 160.000 kr. svarende til knap 60 pct. af deres bruttoindkomst. Fattige med nettogæld har i gennemsnit en nettogæld på knap 130.000 kr. svarende til over 150 pct. af deres bruttoindkomst.

Også når man måler på nettogælden for medianpersonen, har de fattige en væsentlig større relativ nettogæld end andre har. Således har halvdelen af de fattige med nettogæld, en nettogæld der er større end 60.000 kr., svarende til 2/3 af deres bruttoindkomst. Dette er vist i tabel 2.

Tabel 2. Personer med nettogæld

	Gns. nettogæld	Median nettogæld	Gns. nettogæld	Median nettogæld
	1.000 kr.		Pct. af bruttoindkomst	
Ej fattig	159,6	109,0	58,5	41,9
Fattig	127,9	59,2	155,6	66,6

Anm: Som tabel 1.

Kilde: AE på baggrund af lovmodellens datagrundlag 2006.

Sammensætning af gæld

De fattig har en anden sammensætning af gældsposter end andre har. Mens de fattige har 55 pct. af deres gæld i realkreditgæld, så har andre personer over 70 pct. af deres gæld i realkreditgæld. Dette skyldes, at der er færre boligejere blandt de fattige end blandt andre. Den resterende gæld har de fattige i banker, pengeinstitutter, finansieringsselskaber, kontokortordninger mv. der typisk er dyrere end gæld til realkreditinstitutter. Sammensætning af gælden er illustreret i tabel 3.

Tabel 3. Sammensætning af bruttogæld, gennemsnit

	Bruttogæld i alt	Realkreditgæld	Anden gæld
	1.000 kr.	Pct.	Pct.
Ej fattig	516,9	71,3	28,7
Fattig	404,7	55,1	44,9

Anm: Fattige er opgjort som personer med under halvdelen af medianindkomsten. Bruttogælden er fordelt ligeligt mellem voksne personer i husstanden. Den pct. med den højeste nettoformue og den pct. med den laveste nettoformue er ikke taget med i beregningen. Studerende og unge under 18 år er udeladt af analysen. Se også boks 1.

Kilde: AE på baggrund af lovmodellens datagrundlag 2006.

Kapitalindkomstens belastning for de fattiges økonomi

Den store andel af fattige med nettogæld smitter også af på deres kapitalindkomst. Samlet har fattige personer en gennemsnitlig nettokapitalindkomst på -9.200 kr. Dette svarer stort set til gennemsnittet for resten af befolkningen, som har en gennemsnitlig nettokapitalindkomst på -8.900 kr. Men ser man på nettokapitalindkomsten i forhold til bruttoindkomsten, så udgør de en langt større post blandt fattige. Således udgør nettokapitalindkomsten godt 12 pct. af deres bruttoindkomst, mens kapitalindkomsten kun udgør godt tre pct. af bruttoindkomsten for andre. Dette er vist i tabel 4.

Tabel 4. Kapitalindkomst for alle, gennemsnit

	Positiv kapital indkomst	Negativ kapital indkomst	I alt	I pct. af bruttoindkomst
	1.000 kr.			Pct.
Ej fattig	9,1	-18,0	-8,9	-3,1
Fattig	2,2	-11,4	-9,2	-12,3

Anm: Fattige er opgjort som personer med under halvdelen af medianindkomsten. Kapitalindkomsten er fordelt ligeligt mellem voksne personer i husstanden. Den pct. med den højeste og laveste nettoformuer er ikke taget med i beregningen. Studerende og unge under 18 år er udeladt af analysen. Se også boks 1.

Kilde: AE på baggrund af lovmodellens datagrundlag 2006.

Ser man udelukkende på den negative kapitalindkomst for personer med bruttogæld, så har de fattige i gennemsnit en negativ kapitalindkomst på 17.000 kr. svarende til over 20 pct. af deres bruttoindkomst. Personer, der ikke er fattige har i gennemsnit negativ kapitalindkomst på 22.500 kr. svarende til godt 7 pct. af deres bruttoindkomst. Renteudgifter mv. er altså i gennemsnit relativt større for de fattige end for dem der ikke er fattige. Dette er vist i tabel 5.

Tabel 5. Negativ kapitalindkomst for personer med bruttogæld, gennemsnit

	Negativ kapital indkomst	I pct. af bruttoindkomst
	1.000 kr.	Pct.
Ej fattig	22,5	7,2
Fattig	17,0	21,3

Anm: Fattige er opgjort som personer med under halvdelen af medianindkomsten. Kapitalindkomsten er fordelt ligeligt mellem voksne personer i husstanden. Den pct. med den højeste bruttogæld er ikke taget med i beregningen. Studerende og unge under 18 år er udeladt af analysen. Se også boks 1.

Kilde: AE på baggrund af lovmodellens datagrundlag 2006.

Høj beregnet rente af gæld for de fattige

Ud fra opgørelsen af kapitalindkomsten kan man tilnærmelsesvis give et bud på hvilken rente man betaler på gælden. Der er dog visse forbehold over for denne metode, da opgørelsen af gældsposterne er en ultimo opgørelse, mens kapitalindkomsten er den samlede kapitalindkomst i løbet af året. Hvis gældsposterne ultimo året er væsentlig forskellig fra den gennemsnitlige gæld i løbet af året, vil denne opgørelse derfor ikke være korrekt. Dette vil være tilfældet, hvis man indfrier sin gæld i løbet af året (hvilket overvurderer renten) eller hvis man optager ny gæld i løbet af året (hvilket undervurderer renten). Herudover kan evt. gebyrer i forbindelse med lånet i mange tilfælde ikke trækkes fra i skat. De (forbrugs-)lån, hvor ikke fradragsberettigede gebyrer er en væsentlig del af den reelle omkostning ved lånene, vil derfor fremstå med en lav beregnet rente, selvom den reelle omkostning er høj.

For personer der har gældsposter og samtidig har negativ kapitalindkomst er den gennemsnitlige beregnede rente på 7,4 pct. for de fattige og 6,4 pct. for andre personer.

Der er en vis spredning på den beregnede rente. Dette er vist i tabel 6. Det fremgår af tabellen, at over 20 pct. af de fattige har en beregnet rente på over 10 pct. Det er næsten en dobbelt så stor andel som blandt ikke fattige. Der er dog samtidig også over 20 pct. af de fattige med en beregnet rente på gælden på mellem 0-2 pct. Dette er også en dobbelt så stor andel som blandt andre. Dette kan der være flere forklaringer på:

- For det første er de fattiges gæld ofte kortfristet gæld, hvor der er stor forskel på den gennemsnitlige gæld og gælden ultimo året. De personer der optager gæld i slutningen af året vil få en lav beregnet rente, og personer der indfrier gæld i løbet af året vil få en høj beregnet rente.
- For det andet kan det skyldes, at fattige i højere grad end andre optager forbrugslån med lav rente og høje gebyrer, der ofte ikke er fradragsberettigede. Dette giver her en lav beregnet rente selvom den reelle omkostning er høj.

Tabel 6. Beregnet rente på gæld

Beregnet rente	Ikke fattig	Fattig
	Pct.	Pct.
Over 0 pct. og under 2 pct.	7,0	21,9
2-4 pct.	18,2	17,5
4-6 pct.	46,1	20,3
6-8 pct.	12,5	11,4
8-10 pct.	5,2	7,9
Over 10 pct.	11,0	20,9
Gennemsnitlig rente	6,4	7,4

Anm: Renten er udregnet ved samlet negativ kapital indkomst / samlet bruttogæld. Kun personer med bruttogæld og negativ kapitalindkomst er taget med. Den pct. med højest bruttogæld er udeladt af beregningerne. Studerende og unge under 18 år er udeladt af analysen. Se også boks 1. Kilde: AE på baggrund af lovmodellens datagrundlag 2006.

Boks 1. Sådan opgøres formuen og fattigdom i analysen

Fattige er defineret som antallet af personer der har en indkomst, som er mindre end halvdelen af medianindkomsten. Medianindkomsten er den midterste indkomst i indkomstfordelingen. Det vil sige, at der er nøjagtig 50 procent der har en indkomst, der er højere end medianindkomsten, og nøjagtig 50 procent der har en indkomst, der er lavere end medianindkomsten. Der benyttes den husstandsækvivalerede disponible indkomst, det vil sige indkomsten efter skat korrigeret for stor-driftsfordele i familier med flere familiemedlemmer. Dette er det samme indkomstbegreb, som Finansministeriet benytter i forbindelse med indkomstanalyser. I 2009-priser er fattigdomsgrænsen på 98.100 kr. for en familie bestående af én person. For en familie bestående af to personer er fattigdomsgrænsen på 74.000 kr. pr. person, svarende til 148.800 kr. for hele familien.

Nettoformuen er opgjort som nettoværdien af "frie" midler i pengeinstitutter og realkreditinstitutter samt værdien af boligen. Pensionsformuen er således ikke medregnet, ligesom evt. værdier af andelsbolig, bil, båd, kontanter mv. ikke er med. Den samlede nettoformue for husstanden er fordelt ligeligt på voksne medlemmer af husstanden. Den pct. af befolkningen med de største og mindste formuer er udeladt af analysen, da disse adskiller sig markant fra resten af befolkningen og har en uforholdsmæssig stor indflydelse på gennemsnitsberegningerne.

Beregninger er foretaget på lovmodellens datagrundlag 2006, og formuer mv. er ikke fremskrevet. I analysen er studerende og unge under 18 år udeladt.